

Izglītības un zinātnes ministrija: Augstākās izglītības standarts

Problēmas pieteicējs: Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departaments

Mērķis: Izstrādāt valsts augstākās izglītības standartu – jaunu noteikumu struktūru, kas definē studiju programmu satura veidošanas pamatprincipus un sasniedzamos rezultātus

Fasilitatori: Miķelis Bendiks, Mārtiņš Daugulis

Sprinta aktīvais periods: 20.10.2023.–11.12.2023.

Kopraides darbnīcu skaits: 5

Risināmais jautājums

2021. un 2022. gadā veiktie grozījumi Augstskolu likumā un Profesionālās izglītības likumā paredz studiju programmu veidošanā pastiprinātu uzmanību pievērst darba tirgum nozīmīgu kompetenču ieguvei izglītības procesā. Augstākās izglītības iestādes un to akreditācijas aģentūras aktualizējušas nepieciešamību veidot tādu augstākās izglītības standartu, kas paredz principus, pēc kuriem nodrošināt studiju programmu konkurētspēju, atbilstību darba tirgus prasībām un pieejamību pieaugušajiem, kuri vēlas pilnveidot savas profesionālās kompetences.

Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departaments apzinājās, ka sabiedrības mainīgajām vajadzībām atbilstoša standarta izstrāde ir daudzšķautņains process, kurā jāiesaista plašs ekspertu loks.

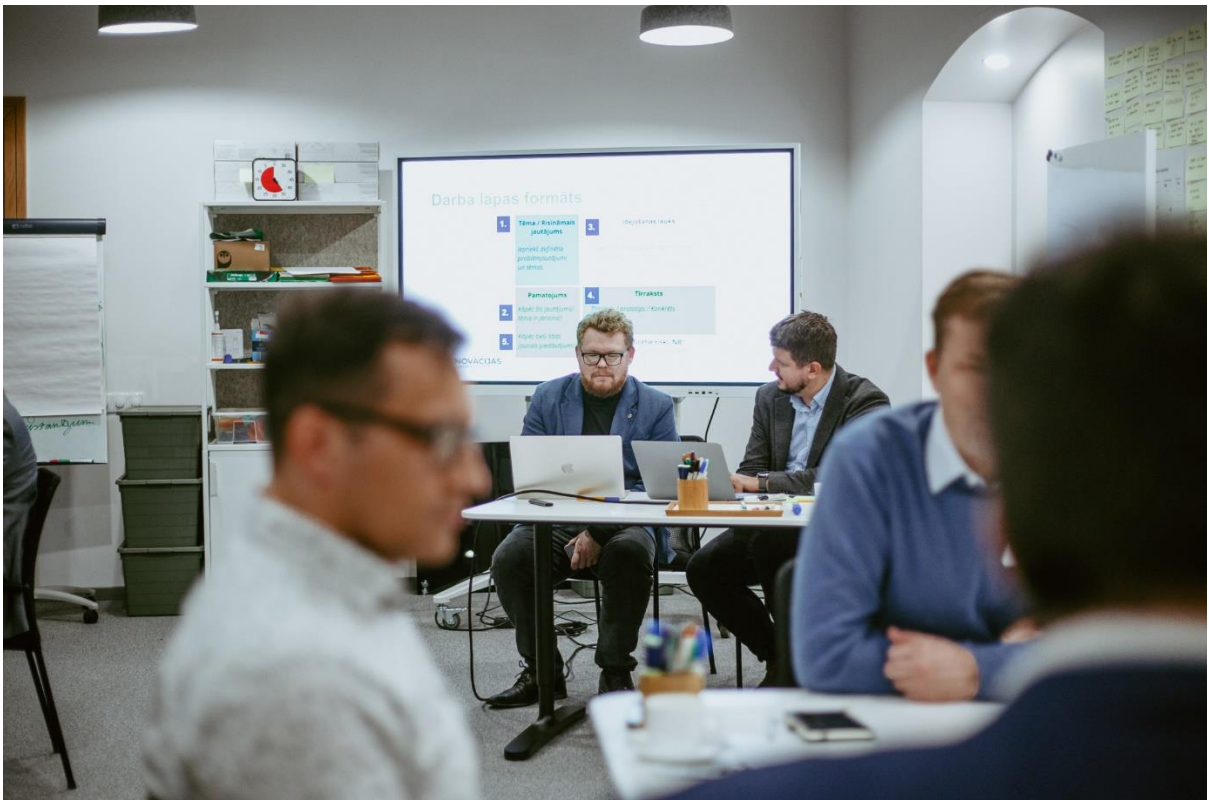
“Ministru kabineta noteikumu izstrāde, izmantojot inovācijas sprintu, ir jauna pieeja, kas ļaus izglītības standarta

sagatavošanā iesaistīt visas ieinteresētās puses – augstskolas, koledžas, valsts pārvaldes iestādes, studentus un darba devējus. Standarta izstrādē jāņem vērā arī plašais jautājumu loks – studiju programmas dizaina principi, tostarp, studiju moduļu un mikrokvalifikāciju ieviešana visos studiju līmeņos, prakses organizēšana studiju procesā un obligātās satura prasības, piemēram, caurviju prasmes – digitālās, inovāciju, uzņēmējspējas un citas kompetences,” par sprinta ieceri stāstīja Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta vecākā eksperte **Inta Jaunzeme**.

Ar dalībnieku atziņām sprinta sākumposmā var iepazīties [šajā rakstā](#).

Koprades process

Izglītības standarta veidotāji un ieinteresētās puses – augstskolu rektori, dekāni, studiju programmu direktori, studiju plānotāji, studenti un darba devēji – tikās piecās koprades darbnīcās, lai īsā laika posmā apzinātu iespējas pielāgot mācību saturu un organizatoriskās formas darba tirgus un sabiedrības mainīgajām vajadzībām.

Pirmā darbnīca: grupas iesildīšana un risināmā jautājuma konteksta definēšana.

- Lai iepazītos, atslābtu un veidotu komandas: iepazīšanās riņķa uzdevums, kurā dalībnieki iepazīstināja ar sevi un savu sprintam noderīgo superspēju. "Akmens-šķēres-papīrīt's" čempionāts.
- Lai definētu kontekstu: matricas "Ko zinām un ko nezinām par Augstākās izglītības standartu?" veidošana. Dalībnieki aizpilda 4 matricas daļas – zinām, ka zinām (fakti); zinām, ka nezinām (hipotēzes); nezināmie zināmie (nojauta); nezināmie nezināmie (jebkas cits).
- Lai kartētu iesaistītās puses: matricas veidošana, kurā dažādas jautājumā iesaistītās puses vērtē pēc to ietekmes uz jautājumu un ieinteresētības jautājumā.
- Lai vienotos par kopējām vērtībām: pretstatu definēšana, raksturojot labas un sliktas studiju programmas iezīmes.

Otrā darbnīca: problēmas definēšana.

- Lai definētu problēmu (*problem statement*), tika izmantots algoritms [Lietotājam] vajadzīgs Augstākās izglītības standarts, lai [lietotāja nepiepildītā vajadzība], tāpēc [Augstākās izglītības standarta darbības vārds] + [Galvenā pazīme/elementi].

Piemērs: Studentam vajadzīgs Augstākās izglītības standarts, lai Latvijā iegūtā izglītība nodrošina viņa konkurētspēju pasaulē, tāpēc Augstākās izglītības standartam jānodrošina prasība programmām atbilst starptautiskiem kritērijiem.

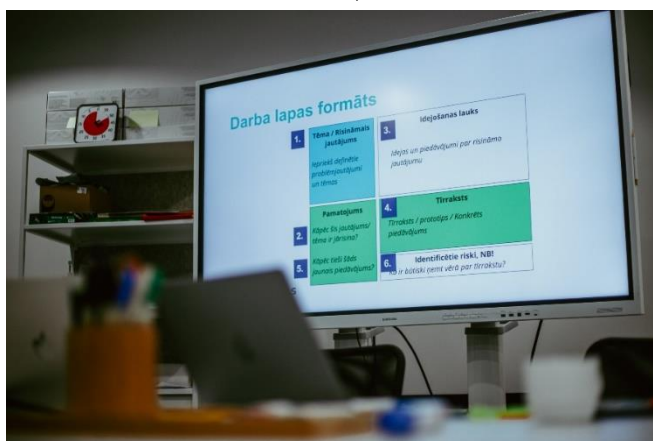
Trešā darbnīca: idejošana.

- Lai precizētu darba uzdevumu: Luksofora pieeja. Katra grupa vienojas par rīcību attiecībā uz tagadējā Augstākās izglītības standarta saturu, grupējot punktus sarkanā, dzeltenā vai zaļā krāsā. Sarkanā krāsa apzīmē saturu, kas jāizņem no standarta, dzeltenā iezīmēts saturs, kas jāmaina vai jāprecizē, bet ar zaļo krāsu dalībnieki norādīja standarta derīgo un nemainīgo saturu.

Ceturtnā darbnīca: risinājumu formulēšana.

Lai precizētu piedāvājamus risinājumus, grupas pildīja sešdaļīgu darba lapu, kurā vienojās par:

- Iepriekš definēto tēmu jeb risināmo jautājumu;
- Jautājuma nozīmīguma pamatojumu;
- Idejām;
- Tīrrakstu jeb precīzu risinājuma formulējumu – Augstākās izglītības standarta sastāvdaļu;
- Piedāvātā satura pievienošanas pamatojumu;
- Riskiem – apsvērumi, ko ņemt vērā, ieviešot piedāvājumu.

Piektā darbnīca: prototipu veidošana, sākotnējā testēšana.

- Lai veidotu precīzu risinājuma prototipu: Augstākās izglītības infografikas skicēšana. Grupas veidoja vizuālā noformējuma skici, ko izmantot, prezentējot piedāvātās izmaiņas standartā citām iesaistītajām pusēm.
- Lai apspriestu citu grupu piedāvātos risinājumus: dalībnieki piedalījās fasilitatoru moderētā grupu diskusijā par Augstākās izglītības standarta elementiem.

Rezultāts

Valsts augstākās izglītības standarts skar pirmā (bakalaura), otrā (maģistra), trešā (doktora) un īsā (koledža) cikla studiju programmas, tāpēc tā izstrādē sprinta dalībnieki pievērsās plašam jautājumu lokam.

IZM kopā ar augstākās izglītības iestāžu, darba devēju un studentu kopienu pārstāvjiem lēma par obligātajām satura prasībām, kā digitālo, inovāciju un uzņēmējspējas caurviju prasmēm, kas veicina studentu konkurētspēju starptautiskajā tirgū. Tikpat nozīmīgs jautājums ir prakses organizēšana studiju procesā, kas palīdz studentiem iepazīt darba realitāti, bet darba devējiem – sniegt praktisku pieredzi un padomu jaunajiem speciālistiem. Cits apspriežamais temats bija mācību valodas daudzveidība, ņemot vērā vēlmi studiju procesā sadarboties ar ārzemju augstākās izglītības iestādēm, kā arī uzņemt studējošo lokā ārzemju studentus.

“Kopīgi esam izstrādājuši mūsdienīgas augstākās izglītības principu kopumu, kas sekmēs jauna veida studiju programmu attīstību Latvijas un Eiropas tirgū konkurētspējīgu studentu sagatavošanai. Tagad mūsu galvenie uzdevumi ir testēt standarta saturu un izstrādāt Ministru kabineta noteikumus. Sadarbību ar sprinta dalībniekiem turpināsim arī šajā standarta veidošanas posmā,” sprinta noslēgumā **norādīja Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta vecākā eksperte Inta Jaunzeme.**

“Mēs, protams, nozarē savstarpēji runājam un tiekamies, bet nekad tas nav šādā formātā un šādā apjomā, kur mēs tiešām varam saskarties ar cilvēku no pilnīgi visiem augstākās izglītības īstenošanas līmeņiem, sākot ar administrācijas darbiniekiem, ar rektoriem un Izglītības un zinātnes ministriju, un beidzot ar mani, studējošo. Galvenā atziņa ir: mums vajadzētu biežāk visiem nonākt vienā telpā, lai neformālā gaisotnē apspriestu kopīgās nozares problēmas un meklētu tām risinājumus,” sprinta izskaņā atzina Latvijas Studentu apvienības prezidents **Aleksandrs Strods.**

Darbs pie Ministru kabineta regulējuma izstrādes un apstiprināšanas turpināsies 2024. gada pirmajā ceturksnī.

